

اخبار جعلی در پاندمی کرونا

Source: A. Fraud **علی محمد رجبی**

دی ماه ۱۴۰۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين

علی محمد رجیبی
پژوهشگر در حوزه فضای مجازی

info@familyweb.ir

familyweb.ir

آنچه خواهیم گفت

1. اخبار جعلی چیست
2. شکل‌ها، عامل‌ها و انگیزه‌های انتشار اخبار جعلی
3. انواع اخبار جعلی
4. اینفودمیک چیست و آثار آن
5. راه‌های تشخیص اخبار جعلی

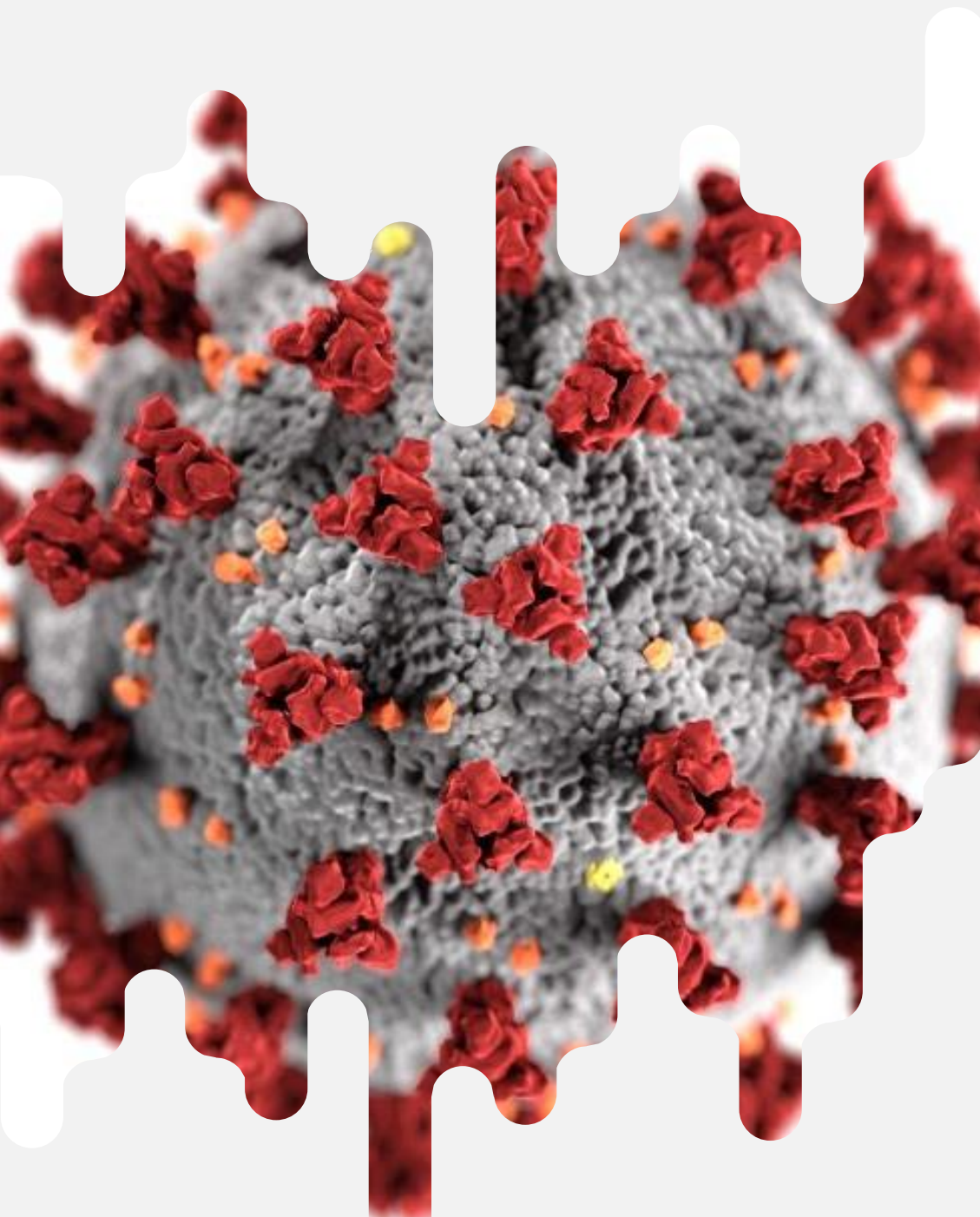
مقدمه

دو سال از شیوع ویروس کرونا در جهان گذشته است و در این مدت حجم بالایی از اخبار و اطلاعات در مورد این ویروس و آثار و تبعات آن منتشر شده است.

کرونای ناشناخته و کشنده، عطش مردم برای دانستن بیشتر را تحریک می کرد، مسئولین سعی می کردند تا با انتشار اخبار و اطلاعات پر حجم جامعه را به همراهی با برنامه های مقابله با پاندمی دعوت کنند و عده ای سودجو نیز از فضا برای برای رسیدن به اهداف تجاری، سیاسی و مجرمانه خود استفاده کردند.

پاندمی کرونا موجب شد موضوع اخبار جعلی و شایعات و تاثیر آنها بر ابعاد مختلف سلامت مورد توجه مقامات و مسئولین محلی، ملی و جهانی قرار گیرد.

در این ارائه با اخبار جعلی، اینفودمیک و راه های شناخت آنها آشنا شویم.

اخبار جعلی چیست؟

اخبار جعلی یا Fake News و یا اخبار زرد، اصطلاحی است که برای اخبار دروغ و یا اطلاعات نادرستی که با هدف فریب مردم در سطح جامعه منتشر می شود بکار می رود.

اطلاعات نادرستی که به قدری ماهرانه در میان مردم منتشر می شود، گویا واقعیت دارد و مردم آن را باور کرده و تاثیرات زیادی در رویکرد کلی آنها نسبت به موضوع خواهد داشت.

شکل‌ها، عامل‌ها و انگیزه‌های انتشار اخبار جعلی

هجو یا طنز

شبکه‌های اجتماعی

وبسایت‌های بسیار جانبدار

اطلاعات جعلی که از سوی حکومت‌ها پشتیبانی می‌شوند

محتوای احساسی با انگیزه‌ی تجاری

محتوای احساسی با انگیزه‌ی تجاری

خبرهایی که انگیزه‌ی ایدئولوژیک ندارند اما اغلب هیچ مبنایی در واقعیت ندارند. هدف اصلی این نوع از فیک نیوز این است که ترافیک شبکه را بالا برده و در نتیجه درآمد تبلیغاتی کسب کنند. برای مثال بیش‌تر وبسایت‌هایی که خودبه‌خود بالا می‌آیند (pop-up) در این دسته جای می‌گیرند.

اطلاعات جعلی که از سوی حکومت‌ها پشتیبانی می‌شوند.

در اینجا هدف درآمد نیست بلکه تأثیرگذاری است. مثلاً گروه‌های فعال در آلبانی و عربستان یا دیگر کشورها ممکن است در سطح داخلی یا بین‌المللی به تولید محتوا بپردازند تا بر افکار عمومی تأثیر بگذارند و یا چنددستگی پدید آورند و یا این توهم را ایجاد کنند که از یک کاندید یا دیدگاه خاص پشتیبانی می‌کنند. خبرهای جعلی ممکن است با خبرهای راست و احساس‌برانگیز آمیخته شوند.

۲

وبسایت‌های بسیار جانبدار

این وبسایت‌ها می‌توانند واقعیت را با ظن و گمان در هم آمیزند و آشکارا از یک دیدگاه یا حزب سیاسی دفاع می‌کنند و اغلب خود را جایگزینی برای رسانه‌های جریان اصلی معرفی می‌کنند.

شبکه‌های اجتماعی

دسته‌های روبات‌های توییتری که تصویرهای ناروشن یا گمراه‌کننده منتشر می‌کنند، تبلیغاتی که با حمایت مالی، مثلاً از سوی سازمان‌های اطلاعات دشمن، بر روی توئیتر منتشر می‌شوند، ویدئوهای جعلی که در تلگرام منتشر می‌شود و به افراد و مقامات دروغ نسبت می‌دهند، اینها همه بخشی از شبکه‌های اجتماعی هستند.

هجو یا طنز

مطالب غیرجدی و فکاهی که بر روی اینترنت منتشر می‌شوند- برای مثال، وبسایت‌های چون The Onion و Daily Mash ممکن است فیک نیوز عرضه کنند.

**FAKE
NEWS**

بر این‌ها باید افزود خبرهایی که از سوی رسانه‌های اصلی منتشر می‌شوند و فریب‌آمیز یا دروغ هستند اما با خوش‌نیتی انتشار می‌یابند.

اخبار جعلی از کجا آمده است؟

- اخبار جعلی انتشار عمدی اطلاعات کاملاً نادرست و یا به شدت تحریف شده در قالب متن، عکس و یا فیلم از طریق رسانه‌های اجتماعی و یا رسانه‌های خبری است.
- پدیده اخبار جعلی از ۱۹۳۰ شروع شده است اما با توسعه رسانه‌های اجتماعی و روزنامه نگاری دیجیتال، تا کنون ادامه دارد.

انواع فیک نیوزها

اخبار جعلی به یکی از داغ‌ترین موضوعات تاریخ اخیر اخبار تبدیل شده است. اگرچه به نظر می‌رسد که اخبار جعلی اغلب با رسانه‌های اجتماعی مرتبط است، اما تنها به رسانه‌های اجتماعی محدود نمی‌شود. تعداد زیادی از پورتال‌های خبری به صورت هدفمند اطلاعات ساختگی را به مخاطبان ارائه می‌دهند.

انواع مختلف اخبار جعلی

اطلاعات
کاذب عمدی

اطلاعات
کاذب غیر عمدی

اطلاعات
آسیب رسان

fake news

delete

shift

اطلاعات کاذب عمدی

Disinformation

مطابق فرهنگ لغت Merriam-Webster، دیس اینفورمیشن به اطلاعات نادرست و گمراه کننده گفته می‌شود که عمداً و تاکتیکی به منظور آسیب رساندن به فرد، گروه اجتماعی، سازمان و یا کشور و یا تاثیرگذاری بر افکار عمومی و مبهم نشان دادن حقیقت منتشر می‌شود. Disinformation همچنین یک تاکتیک در جنگ اطلاعاتی است.

disinformation

اطلاعات کاذب غیر عمدی

Misinformation

طبق تعریف کتابچه راهنمای روزنامه‌نگاری یونسکو، میس اینفورمیشن اطلاعات غلط است اما شخص و یا مالک رسانه که آن را منتشر می‌کند اعتقاد بر صحیح بودن آن دارند و هدفشان صدمه زدن و یا آسیب رساندن نیست.

اطلاعات آسیب‌رسان

Malinformation

یونسکو مال اینفورمیشن را به عنوان اطلاعات مبتنی بر واقعیت اما برای آسیب رساندن به شخص، سازمان یا کشور تعریف می‌کند. یک نمونه از اطلاعات نادرست هنگامی رخ داد که در انتخابات ریاست جمهوری سال ۲۰۱۶ ایالات متحده آمریکا، هکرها ایمیل هیلاری کلینتون را فاش کردند و کارزار دموکرات‌ها را بی‌ثبات کردند.

اخبار جعلی از کجا می آیند

منبع تولید و انتشار اخبار جعلی کجاست؟

شهروند خبرنگاران

خبرگزاری ها

رقبای تجاری / سیاسی

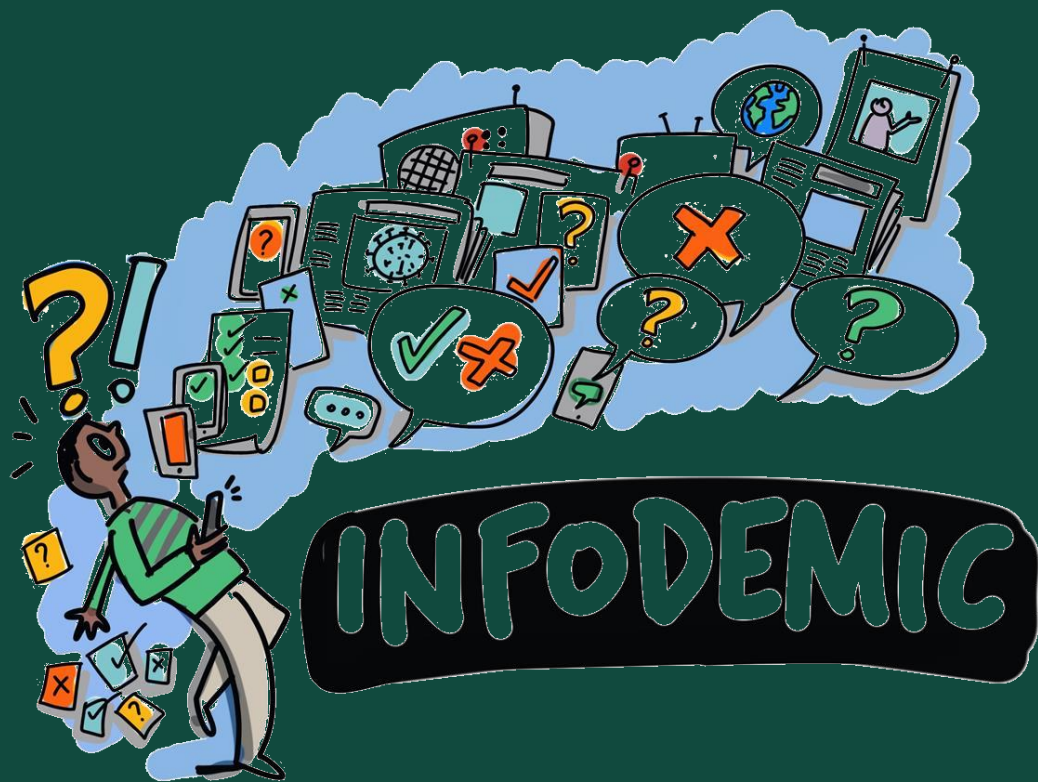

مقامات رسمی

شبکه های اجتماعی زادگاه اصلی اخبار جعلی

- افراد و گروه هایی که قصد بهره برداری از اخبار جعلی را دارند به طور هدفمند اخبار جعلی را در شبکه های اجتماعی انتشار می دهد و سپس تحت پوشش اخبار معتبر به آنها استناد می کنند.
- اخبار جعلی منتشر شده در خبرگزاری ها مجدد در رسانه های اجتماعی به اشتراک گذاشته شده و سپس توسط کاربران بی خبر بازنشر می شوند.

INFORMATION PANDEMIC

مخاطرات در حوزه اطلاعات و ارتباطات از فروش درمانهای دروغین آنلاین برای کرونا ویروس تا حمله سایبری به سیستم های مهم اطلاعاتی بیمارستان ها و همچنین نشر اخبار دروغین را در بر می گیرند که از بحران کرونا ویروس به عنوان بستری برای فعالیت استفاده می کنند.

آثار اینفوادمیک

کاهش
اعتماد
عمومی

افزایش
هزینه ها

اختلال در
درمان

بروز آسیب
های
اجتماعی

اختلال در
تصمیمات

همراهی
نکردن
مردم

بروز آسیب
های روحی
و روانی

چگونه فیک نیوز را شناسایی کنیم ؟

شناسایی فیک نیوز آسان نیست: پژوهشی که در دانشگاه استنفورد در سال گذشته انجام شده نشان می‌دهد که دانشجویان در تفاوت گذاشتن میان محتواهای آنلاین گوناگون (محتوایی که با پول ساخته می‌شود، محتوای جعلی و محتوای معتبر) بسیار بد عمل می‌کنند.

فیسبوک فهرستی از طرفندها برای شناسایی فیک نیوز ارائه داده که در ادامه 10 راهکار برای تشخیص اخبار جعلی بیان می‌کنیم.

چگونه فیک نیوز را شناسایی کنیم؟

به سرخط خبرها با دیده‌ی شک بنگرید.
سرخط خبرهای جعلی اغلب جالب هستند و با
حروف بزرگ و علامت تعجب می‌آیند. اگر سرخط
خبر باورناپذیر باشد این احتمال هست که خبر
جعلی باشد.

چگونه فیک نیوز را شناسایی کنیم ؟

2

به نشانی وبسایت با دقت بیشتر توجه کنید. بسیاری از وبسایت‌هایی که خبرهای جعلی منتشر می‌کنند از نشانی اینترنتی مشابه منابع موثق استفاده می‌کنند؛ آنها نشانی وبسایت‌های معتبر را کمی تغییر می‌دهند. شما می‌توانید با مقایسه‌ی نشانی وبسایت‌ها این نکته را دریابید.

XYZ company - Coins

<https://xyzcompany.com/>

Lorem Ipsum is simply dummy text of the printing and typesetting industry. Lorem Ipsum has been the industry's standard dummy text ever since the 1500s, when an unknown printer took a galley of type and scrambled it to make a type specimen book. It has survived not only five centuries, but also the leap into electronic typesetting, remaining essentially unchanged. It was popularised in the early 1960s by the Letraset team, who used Lorem Ipsum as a dummy text for all layout needs.

SCAM
Alert

XYZ Company - Free Coins

xyz-comp.com

It is said that song composers of the past used dummy texts as lyrics when they have a 'ready-made' text to sing with the melody. A handy Lorem Ipsum dummy text for all layout needs.

چگونه فیک‌نیوز را شناسایی کنیم؟

منبع خبر را نگاه کنید.

مطمئن شوید که خبر از منبعی خوش‌آوازه به دست شما می‌رسد. اگر خبر از وبسایتی به دست شما رسیده که برایتان آشنا نیست درباره‌ی آن وبسایت اطلاعات کسب کنید.

چگونه فیک نیوز را شناسایی کنیم؟

به فرمت‌های نامتعارف توجه کنید.
بسیاری از خبرهای جعلی در خود خطاهای
املایی و گرامری دارند و فرمت ظاهریشان هم
غیرعادی است.

چگونه فیک‌نیوز را شناسایی کنیم؟

به عکس‌ها توجه کنید.

گزارش‌های خبری جعلی اغلب با عکس‌ها یا ویدئوهای دستکاری‌شده همراه هستند. گاهی عکس مورد نظر معتبر است اما در جایی غیر از پیش‌زمینه‌ی خودش به کار رفته است. می‌توانید عکس را در اینترنت جستجو کنید تا دریابید از کجا آمده است.

چگونه فیک‌نیوز را شناسایی کنیم؟

به تاریخ‌ها توجه کنید.
گزارش‌های خبری جعلی ممکن است زمان‌بندی‌هایی داشته باشند که بی‌معنا باشد یا ممکن است در آنها زمان رخدادها تغییر داده شده باشد.

چگونه فیک نیوز را شناسایی کنیم ؟

شواهد را چک کنید.

منابعی که در آنها نام نویسنده آمده است را بررسی کنید. نبود هیچ منبعی یا بی نام بودن نویسنده می تواند نشانه‌ی جعلی بودن خبر باشد. خبر را در سایت های تشخیص اخبار جعلی بررسی کنید.

چگونه فیک‌نیوز را شناسایی کنیم؟

به دیگر گزارش‌ها هم توجه کنید
اینکه هیچ منبع دیگری آن خبر را گزارش نکرده است
می‌تواند نشانه جعلی بودن خبر باشد.

چگونه فیک نیوز را شناسایی کنیم؟

آیا خبر طنز است.

گاهی دشوار است میان خبر جعلی و مطلب فکاهی تمایز بگذاریم. بررسی کنید که آیا منبع خبر به مطالب طنز معروف است و آیا جزئیات خبر و آهنگ خبر نشان از طنز بودن دارد.

چگونه فیک‌نیوز را شناسایی کنیم؟

برخی خبرها عمداً دروغ هستند.
با نگاهی انتقادی درباره‌ی خبرهایی که می‌خوانید
بیندیشید و فقط آنهایی را هم‌رسانی کنید که می‌دانید
موثق هستند.

10

برخی از مستندات اخبار جعلی

 ساری پیشیک
@Sari_pishik

Replying to @hnikimaleki

امروز ۷۰۹ نفر فوت کردن. آه و نفرین این همه آدم ارزشش رو داشت؟

Translate Tweet

15:13 · 24 Aug 21 · Twitter Web App

1 Retweet 1 Quote Tweet 434 Likes

  حجت نیکی ملکی @hnikimaleki · 21m
Replying to @Sari_pishik

برای اقتدارمان بله

فارس پلاس

شایعه | دیگر

مسئولین کشور برای قدرت‌نمایی در مقابل دیگر کشورها، مانع واردات واکسن خارجی شده‌اند تا واکسن ایرانی به نتیجه برسد البته تولید واکسن کرونا و پیوستن به جمع محدود چند تولیدکننده جهانی قطعا از افتخارات ملی ماست! اما گزاره مطرح شده دروغ است. استناد این ادعا به یک توییت جعلی و فتوشاپی از سخنگوی ستاد اجرایی است. مضافا اینکه تا پیش از تولید واکسن برکت، بیش از ۶ میلیون دوز واکسن خارجی علی‌رغم تحریم‌ها به کشور وارد شد.

برخی از مستندات اخبار جعلی

اتحادیه هماهنگ کننده رانندگان سراسر کشور

شماره: ۱۱۰۳۱۰۱۰۰ / -
تاریخ: ۰۰/۰۷/۱۸

پنومنت: ندارد

بسمه تعالی

وزارت امور اقتصاد و تجارت
مدیر کل امور بازرگانی

کلیه گمرکات اجارایی کشور
با سلام

احتراماً با عنایت به اعلام طرف عراقی مبنی بر تعطیلی کشور عراق در روزهای شنبه و یکشنبه هفته آینده مورخ ۱۷ و ۱۸/۰۷/۱۴۰۰ به مناسبت برگزاری انتخابات پارلمانی، خواهشمند است دستور فرمایید از اظهار و ارسال کالا در روزهای یاد شده تحت رویه صادرات و ترانزیت به مقصد این اداره کل خودداری نمایند.

روح شاد
مدیر کل گمرکات استان ایلام

رونوشت: ۲
شان آقای فرمانی مدیر کل بکلمه دفتر صادرات جهت استحضار و صدور دستور لازم
شان آقای دانش مهندسین محترم دفتر ترانزیت جهت استحضار و صدور دستور لازم

بعد از بسته شدن مرز ترکیه نوبت به مرز عراق شده
رانندگان ترانزیت توجه کنید دنبال کار داخل کشور باشید مرزهای ایران در حال بسته شدن است

694 12:18 AM

خبرگزاری ایمننا
نخستین خبرگزاری شهروندی ایران
سه شنبه ۴ آبان ۱۴۰۰

خانه همه عناوین کرونا سیاسی پارلمان شهری کلانشهرها شهرهای ایران جامعه فرهنگ و هنر اقتصادی

صفحه اصلی / سیاسی

۱۷ مهر ۱۴۰۰ - ۰۰:۱۷

بسته شدن مرزهای تجاری ایران و ترکیه تکذیب شد

سرکنسول ایران در ارزروم ترکیه گفت: اخبار مربوطه به بسته شدن مرزهای تجاری ایران و ترکیه و ممنوعیت ورود کامیون‌های دو کشور کاملاً بی پایه است.

برخی از مستندات اخبار جعلی

تکذیبیه

آمیدمردم

سجاد عابدی
@Sajjad_Abedii

درحالی که برخی رسانه‌های نزدیک به جریان بهاری از سفر قریب‌الوقوع محمود احمدی‌نژاد به امارات برای بازدید از نمایشگاه بین‌المللی اکسپو خبر می‌دهند اما شنیده‌ها حاکی از آن است که محمود احمدی‌نژاد، ممنوع‌الخروج می‌باشد و این موضوع به اطلاع ایشان هم رسیده است

Twitter for Android u00B7 ۲۱ اکتبر ۲۰۰۳۹

سجاد عابدی فعال رسانه ای از ممنوع‌الخروجی محمود احمدی‌نژاد خبر داد

@omidmardom 6671 8:55 PM

▲ دکتر احمدی‌نژاد هم اکنون تهران را به مقصد دوبی ترک کرد

دکتر احمدی‌نژاد به منظور بازدید از نمایشگاه بزرگ بین‌المللی «اکسپو» عازم دوبی شد.

در این سفر دکتر احمدی‌نژاد ضمن بازدید از سالن‌های اختصاص یافته به کشورهای مختلف جهان، از نزدیک با جدیدترین دستاوردهای فرهنگی، علمی، اختراعات و فناوری‌های پیشرفته بشری از سرتاسر دنیا آشنا خواهد شد.

هیاتی از همکاران دکتر احمدی‌نژاد، ایشان را در این سفر همراهی می‌کنند.

از نگاه صاحب‌نظران، نمایشگاه بین‌المللی اکسپو امارات، فرصتی بسیار مهم برای تلاقی تمدن‌ها و فرهنگ‌های مختلف و همچنین تفاهم، همکاری، صلح و طرح ارزش‌های مشترک انسانی میان ملل مختلف محسوب می‌شود.

اکسپو ۲۰۲۰ دوبی اولین نمایشگاه جهانی است که در منطقه خاورمیانه، آفریقا و جنوب آسیا برگزار می‌شود.

این نمایشگاه هر ۵ سال یک بار برگزار می‌شود و به مدت ۶ ماه ادامه خواهد داشت.

@khabarfouri 36 Golden Star, 9:15 AM

برخی از مستندات اخبار جعلی

FAKE NEWS

خبره
Forwarded from ایران تایمز 🇮🇷

Mukrian.News.Agency · 16m ...

آژانس خبری مهرگان

صدها دوز واکسن فایزر معدوم شده درحاشیه رودخانه مهاباد پیدا شد براساس گزارش رسیده به خبرنگار موکریان در مهاباد، صبح روز سه شنبه 30 شهریورماه سال جاری، صدها دوز واکسن فایزر به دلایل نامعلومی در نزدیکی پل نیمه کاره پارک خانوادگی مهاباد آتش زده و معدوم شده است
#Mukrian_News_Agency

صدها دوز واکسن فایزر معدوم شده درحاشیه رودخانه مهاباد پیدا شد.

@iran_times 37 Admin, 9:32 AM

تکذیب

تکذیب پیدا شدن واکسن های فایزر معدوم شده در حاشیه رودخانه مهاباد

مدیر شبکه بهداشت و درمان مهاباد (آذربایجان غربی):

◆ پوکه آمپول های امعا شده در حاشیه رودخانه مهاباد واکسن فایزر نبوده بلکه مربوط به داروی دیومدرول است که با توجه به تولید داروی مشابه آن در داخل کشور به نام متیل پردنیزولون واردات آن به داخل کشور محدود شده و مدت ها است که از طریق مبادی رسمی پخش داروی کشور توزیع نشده است. / ایستا

👁️ 52 Admin, 9:45 AM

برخی از مستندات اخبار جعلی

FAKE NEWS

تکذیب

◆ تکذیب ترور / حمله دو زورگیر مسلح به سردبیر مشرق

◆ روز چهارشنبه بعد از ظهر سردبیر مشرق در منطقه نارمک توسط دو زورگیر با قمه مورد حمله قرار می‌گیرد که یکی از ضربات وارده به نزدیکی قلب و ریه وی اصابت می‌کند. وی بلافاصله به بیمارستان منتقل شده و تحت درمان قرار می‌گیرد و الحمدلله خطر رفع شده است.

◆ با هماهنگی‌های صورت گرفته از سوی مقام محترم قضایی و نیروی انتظامی، پیگیری موضوع به سرعت توسط افسران پلیس آگاهی تهران بزرگ آغاز شده است.

◆ همچنین برخی از گمانه‌زنی‌های منتشرشده درباره علت حادثه دقیق و صحیح نبوده و همه ابعاد موضوع در دست بررسی است.

@asre1400

31 Golden Star, 3:08 PM

Shared from سورنا | SORENAE

تایید نشده/سردبیر سایت مشرق نیوز ترور شد

◆ برخی از کانالهای خبری از ترور سردبیر مشرق نیوز خبر داده و نوشته‌اند: سلیمانی سردبیر سایت مشرق نیوز که در پرونده‌های مهمی چه علیه منافقین کوردل و چه مفاسد اقتصادی گام برمی‌داشت را در خیابان تعقیب و بوسیله چاقو به قصد ترور زده‌اند و در بیمارستان بستری شده است.

◆ این خبر هنوز توسط منابع رسمی تایید نشده است.

@Sorenae

34 Golden Star, 2:12 PM

اخبار جعلی در پاندمی کرونا

به امید دیدار